Праблема, якую я кранаю, дыскусійная. Таму спадзяюся шмат якіх адгалоскаў. Буду рады пачуць іншыя думкі. Перш за ўсё разлічваю на авангард „Нівы", цяперашні і колішні, а таксама і дзеячоў БГКТ, і на настаўнікаў беларускай мовы, словам, на ўсіх тых, хто называе сябе свядомым беларусам.

На Гайнаўшчыне з'явіліся актывісты, якія заядла арганізоўваюць гурткі Украінскага таварыства ды ўкраінскія калектывы мастацкай самадзейнасці. Нічога дзіўнага ў гэтым не было б, калі б не факт, што ўся іх дзейнасць грунтуецца на базе гурткоў... Беларускага таварыства! Я разумею, што спяваць украінскія песні — гэта яшчэ не прычына дзеля таго, каб біць трывогу. Справа тут, аднак, зусім у чым іншым: нашы паважаныя актывісты Украінскага таварыства кладуць у галовы членам гурткоў тых, што народ тут не беларускі, а... украінскі! Я сам з Кузавы родам, але, колькі ні жыву на свеце, ніколі не чуў пра тое, каб у нашай вёсцы былі ўкраінцы. Усе кузаўцы заўсёды лічылі сябе беларусамі, гаварыў пра гэта і мой нябожчык бацька, які быў членам тутэйшай падпольнай ячэйкі Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.

Памятаю таксама, як арганізаваўся гурток Беларускага таварыства ў Вольцы-Тэрахоўскай. Было гэта ў 1959 годзе. Сабраліся тады ўсе ў хаце Дзмітра Назарука. Доўга гутарылі аб культурна-грамадскай дзейнасці нашага Таварыства. Пасля бурлівай гаворкі, арганізаваўся не толькі гурток БГКТ, але і эстрадная група. І неўзабаве я меў нагоду паехаць з валянскімі самадзейнікамі на фэст у Нарву. Трэба адзначыць, што дуэт Валі Петрышук і Марысі Якубіч быў добра прыняты слухачамі. Іх цудоўныя галасы і жартоўныя прыспеўкі надоўга засталіся ў памяці гасцей фэсту. А яшчэ калектывы з вёскі Чаромха, з Дашоў ці Дабрывады? І яны — вынікі нястомнай дзейнасці актывістаў Беларускага таварыства і знаўцаў самадзейнасці, такіх, як Міхась Артышэвіч або Янка Крупа.

А што ж гэта цяпер робіцца тут у нас? У Кузаве арганізуюць гурток Украінскага таварыства, а існуючыя беларускія калектывы мастацкай самадзейнасці ў Дабрывадзе і Чаромсе раптам пачалі выступаць на аглядах мастацкай самадзейнасці Украінскага таварыства, і то ў чаромхаўскім клубе „Калеяж" у чэрвені г.г. На гэты агляд дабег і калектыў „Аверс" з Чаромхі-станцыі.

Калектывы з Чаромхі, Рыбалаў і Беластока журы агляду кваліфікавала на вялікі цэнтральны агляд украінскіх калектываў у курортным Сопаце, што над Балтыйскім морам.

Выходзіць, што трэба радавацца, як гэта арганізатары ўкраінскага агляду аж так высока ацанілі нашых самадзейнікаў. Іначай не магу сказаць пра такія калектывы як з Рыбалаў. Кажу: н а ш ы х, бо ж яны — гэта вынікі работы менавіта Беларускага таварыства.

Вярнуся, аднак, да галоўнае тэмы. Даведаўся я, што праваднным арганізатарам гурткоў Украінскага таварыства ў Чаромхаўскай і Кляшчэлеўскай гмінах лічыцца Іван Кірызюк, той самы Кірызюк, які ў сваіх карэспандэнцыях на старонках „Нівы" заклікаў да беларускага патрыятызму і быў, нават, адным з вядучых членаў самога Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства і добра памятаем яго палымяныя прамовы на пленумах! Памятаю амаль кожнае слова яго, з якім выступаў ён у час дыскусій. У маёй свядомасці Іван Кірызюк быў самым сур'ёзным і стойкім карэспандэнтам „Нівы". Аднак жа памыліўся я! Не буду тут рабіць горкіх закідаў яму, даўнейшаму калегу... Кінуў нас? Яго справа. Зрабіўся ўкраінцам! Справа яго сумлення, няхай яно будзе суддзёю яму. І кім толькі беларусы не бываюць!? Але хачу сказаць Кірызюку адну праўду: не разбівай, чалавеча, таго, чаго ты не будаваў! Ну і нашто табе лезці на чужы загон, на гатовае? Чаму ты, Іване Кірызюк, не паехаў у свае родныя Крывяцічы і не арганізоўваў якраз там украінскую дзейнасць? Крывяцічы — так, гэта ж Арлянская гміна, разлеглая тэрыторыя ды густа заселеная, дык чаму ж у ёй, у сваяцкай табе гміне, дзе многія ведаюць цябе ад малога, не праводзіш папулярызацыі ўкраінскай нацыянальнай свядомасці, выкараняючы беларускую? Здавалася б, на здаровы розум, што трэба пачынаць было табе ад роднае старонкі... Але не.

Ты разыгрываеш усё па-цваніцку: намаўляеш, так сказаць, ужо гатовыя калектывы, даўно кімсьці іншым створаныя, і ладзіш ім агляд у Чаромсе, свой агляд. Ну, а ці ж так робіць чалавек, у якога хоць трохі гонару засталося? Па чужое рукі працягваць?

Я памятаю сваю маладосць, сяброў і сябровак, спевы і гулянкі, смехі і жарты, гульні „ў рагулькі" перад Сёмухай, хату Смыкоў, у якой адбываліся найбольшыя зборышчы. Цяпер з мяне ўжо пажылы чалавек і таму бачу, як да непазнакі змянілася атмасфера і быт людзей, прапала кудысьці колішняя вясёласць, народнасць побыту, усе тыя „рагулькі" і спевы. Змяняецца час, на жаль, не ў карысць

(Працяг на стар. 4)

ная мовай, як нараджаецца на-

Апантаны і гарачы,

— Купалы, Гаруна, Багдановіча,

Алена Цярэнцьева

(Працяг са стар. 3)

усяго нашага нацыянальнага, імёны і то ўжо павяліся якіясьці „не нашынскія“, па-цудакаватаму чужыя. Наша бяда яшчэ і ў тым, што мы не ведаем беларускай гісторыі, таму лёгка падкінуць нам іншую, не вельмі разумеем, што гэта значыць: быць беларусам (не толькі адна мова і песня тут, аказваецца. важныя, на якіх не пабудуеш цэлы гмах нацыі!). Дагэтуль у некаторых было такое-сякое паняцце пра нашы карэнні беларускія, ад якіх вырастае беларускае дрэва ў садзе народаў свету. І вось з'явілася кніжка Сакрата Яновіча „Беларусь, Беларусь“, якая паказвае нам, хто мы такія. Не буду шырэй пісаць пра гэтую даўно патрэбную нам кніжыцу! Дазволю толькі працытаваць яе кароценькі фрагмент: „...У маёй малой айчыне, у літоўскіх паводле старасвецкага разумення Крынках, у горадзе, у якім сужылі з сабою чатыры рэлігіі (...) значыць, у той маёй бацькаўшчыне кожная дарога і ўрочышча могуць і павінны быць узвышаны да рангу гістарычнага месца (...). На той зямельцы ўзыходзіла Польшча, але і Беларусь!“

Так апісвае Сакрат Яновіч свой родны горад, старажытныя Крынкі. Падобнае маглі б сказаць пра свае мясціны і людзі з Орлі або Махнатага, пра якія, дарэчы, і згадвае там жа Яновіч, успамінае сваё ў іх знаходжанне. Да гэтых яго ўспамінаў і я хачу далучыцца. Але пра іх, можа, у іншы раз вазьму свой голас на старонках „Нівы“.

Уладзімір Сідарук

(Працяг са стар. 2)

МА МЯЖЫ

значэнне. Аднак ніколі яго не вучылі, што можна ўзяць гэты прадмет у зубы і прынесці дахаты. Для гэтага былі патрэбны не прыроджаныя здольнасці, а дрэсіроўка.

Можна паставіць пытанне, што было б, калі б Язэп Міруць не пайшоў „пад Сушчу“? Зразумела, што нельга тут выказвацца катэгарычна, але, праўдападобна, яго сабака здох бы ад голаду, але ад пашпарта не адыйшоў бы. Такая этыка і такая сабачая вернасць.

Апісанае здарэнне ўзрушыла не толькі Язэпа Міруця, але ўсю вёску. Таму і запамятаў я яго, хаця мінула ад таго моманту болей сарака гадоў і ўжо даўно няма на свеце Язэпа і яго Белкі.

Алесь Барскі